

СТАНОВИЩЕ

№ РД 20-154/19.03.2019г.

от доц. Емануела Иванова Райчева-Мутафова, д.и.

Относно: Дисертационен труд на тема: „**Възможности за оптимизация при проектирането на операционната система на предприятие за преработка на черупкови плодове**”

на **Мария Станимирова Токушева**

за присъждане на ОНС „доктор” по професионално направление **3.8. Икономика, докторска програма „Оптимално управление на икономически системи“**

Основание: Заповед на Ректора на Икономически университет – Варна

№ РД 06-323 от 7.02.2019. за назначаване на научно жури и

решение на Научното жури от 11.02.2019.

Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен на 205 страници и съдържа 24 таблици, 28 фигури и списък с 104 литературни източника.

Актуалност

Актуалността на разработката е свързана с необходимостта от оптимизиране на организацията на дейността в икономическите организации като отговор на непрекъснатата динамика в тяхната среда и с особено важност на този проблем при новосформирани микропредприятия.

Цел и задачи

Целта на разработката е значима и е определена ясно – да се предложи методика, която да осигури възможности за оптимизация при проектирането на операционната система на конкретно предприятие. За нейното постигане докторантът поставя три основни задачи, които логически водят до изпълнението ѝ. Уважавам логиката и лаконичността на автора в този момент от дисертационния труд, които приемам за израз на професионализъм и изследователска отговорност.

Предметът и обектът на изследването са точно определени. Представена е изследователската теза, ограниченията на проучването и методиката на изследването, която е комплексна и адекватна на целта, обекта и предмета на изследване.

Направена е апробация на конструирания икономико-математически модел с реални данни.

Структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е развит в увод, три глави, всяка от тях с три параграфа, и заключение. Класическата и добре балансирана структурата на дисертацията отговаря на поставените задачи и на логиката на изложение.

В глава Първа са представени теоретико-методологичните основи на проектирането на операционната система на предприятието. След задълбочен прочит на достъпната литература, авторът приема, че операционна система е система от производствени дейности за трансформиране на материални, информационни и финансови реурси в готов продукт и/или услуга за удовлетворяване на поставените цели. Посочени са основните принципи на организацията на процесите в пространствени и времеви аспект. Акцентира се върху включването на всички структурни звена при организиране на производствените процеси в пространството, както и върху координирането на отделните процеси и операции за минимизиране продължителността на производствения цикъл. Разгледани са оптимизационните модели и методи при проектиране на операционната система на предприятието.

Във Втора глава авторът представя предприятие за преработка на черупкови плодове на територията на област Варна, като извършва SWOT анализ, изследва търсенето и проучва потребителските предпочитания на пазара на черупкови плодове в региона. Проектирана е операционна система, съобразно спецификата на пазара и предпочитанията на потребителите. Отделено е внимание на опаковката, цената и дистрибуцията, като е предложен алгоритъм за ценообразуване.

В Трета глава М.Токушева дава предложения за ефективно изграждане и възможности за оптимизиране на операционната система на проучваното предприятие. Икономико-математическия модел е апробиран с реални данни и са определени оптималните количества продукция, прогнозните печалби и сроковете на възвръщаемост на инвестицията. За установяване честотата на доставките на суровини е приложен модел за управление на многономенклатурни запаси. Чрез адаптация на задача от линейното оптимизиране е предложен модел за оптимално планиране на работното време.

Авторефератът и посочените публикации представят съществени части от дисертационния труд.

Идентифициране и оценяване на приносите

Изразявам съгласие с приносите, представени от докторанта. От особена значимост за последващи изследвания са разработената методика относно проектирането, изграждането и функционирането на операционната система, която дава възможност след съответна модификация да бъде използвана и за други икономически единици (принос №3), както и конструираните икономико-математически модели (принос №4).

Заклучение

Оценявам труда на Мария Токушева като актуален и практически значим. Докторантът демонстрира професионален опит и научна компетентност, оригиналност при научното дирене и изследователска прецизност, теоретични знания и умения да конструира и провежда научно изследване и да борави с адекватен научен инструментариум за успешното му провеждане.

Целите на докторантурата са изпълнени и представеният дисертационен труд удовлетворява напълно изискванията за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” от Закона за развитие на академичния състав.

Въз основа на всичко това, напълно убедено **предлагам на Научното жури да присъди на Мария Станимирова Токушева образователната и научна степен „Доктор” по професионално направление 3.8 Икономика.**

Варна, 16.03.2019.

Доц. Ем. Мутаfoва, д.и.

РД 20-146/15.03.2019 г.г.

СТАНОВИЩЕ

по обявена процедура за придобиване на образователна и научна степен
„доктор“
от Икономически университет – Варна по професионално направление 3.8.
Икономика, докторска програма „Оптимално управление на икономически
системи“

1. Обща информация

<i>Изготвил становището:</i>	Проф. д-р Светлана Райчева Димитракиева – ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, катедра „Мениджмънт и логистика“, научна специалност „Икономика и управление“
<i>Основание за написване на становището:</i>	Заповед на Ректора на ИУ-Варна № РД-06-323 / 07.02.2019 г. за състав на Научното жури Решение на Научното жури, взето на 11.02.2019 г.
<i>Автор на дисертационния труд:</i>	Мария Станимирова Токушева
<i>Тема на дисертационния труд</i>	Възможности за оптимизация при проектирането на операционната система на предприятието за переработка на черупкови плодове

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертантът Мария Токушева се е обучавала по докторска програма „Оптимално управление на икономически системи“ към катедра „Статистика и приложна математика“ в ИУ-Варна, съгласно Заповед на Ректора на ИУ-Варна № РД 17-675 / 11.03.2016 г. и е отчислена с право на защита съгласно Заповед на Ректора на ИУ-Варна № РД 17-316 / 06.02.2019 г.

Решението за откриване на процедура за защита на дисертационен труд е взето от катедрения съвет на катедра „Статистика и приложна математика“, съгласно протокол № 5 / 25.01.2019 г.

Представеният дисертационен труд е разработен съгласно изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България. Развита е в класическа форма като съдържа въведение,

три глави, заключение и библиография. Обемът на разработката възлиза на 205 стандартни страници. В дисертацията са представени 24 таблици и 28 фигури.

За целите на изследването докторант Мария Токушева е използвала 106 литературни източника, от които 89 на кирилица и 17 на латиница. Няма основания за съмнения относно добросъвестното използване на знанията, литературата и информацията от докторантката. Налице е изискваната декларация за авторство и оригиналност на разработката.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд представлява стройно и цялостно научно-приложно изследване, в което авторът демонстрира задълбочени теоретични познания и умение да систематизира, анализира и обобщава теоретични и емпирични данни.

Във въведението е обоснована безспорната актуалност на темата за проектиране и изграждане на операционната система на новосъздаващо се предприятие. Възможностите за вземане на оптимални решения още на този етап са от голямо значение както за теорията, така и за практиката, тъй като именно тези решения предопределят конкурентоспособността на предприятието при стартиране на неговата дейност. Докторантът дефинира изследователска теза, която изцяло кореспондира с целта, обекта и предмета на изследване. Дефинирани са три изследователски задачи, чието последователно решаване води до постигане на основната цел и доказване на тезата на автора.

В първа глава е изяснена същността на операционната система на предприятието, изследвани са решенията, свързани с нейното функциониране и организиране на производствените процеси. Представени са способите на икономико-математическото моделиране за оптимизиране на тези решения.

Във втора глава е осъществено проучването, проектирането и планирането на дейността на предприятие за преработка на черупкови плодове, като решенията и анализите са направени на база проучване на потребителските предпочитания.

В трета глава са дадени предложения за изграждане на операционната система на предприятие за преработка на черупкови плодове на основата на определените оптимални решения.

Дисертацията има логическа структура и са спазени изискванията за цялостно разработване на изследвания проблем. Може да се направи заключение, че изследователските задачи са реално изпълнени и целта е действително постигната. Текстът съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката.

Дисертацията е във формата на монографичен ръкопис, отговарящ на съответните изисквания. В нея се предлагат научно-приложни решения на реални практически проблеми с голяма значимост за стопанската практика. Авторефератът е съставен според изискванията и отразява коректно всички основни части от дисертацията.

Погледнат в своята цялостност, дисертационният труд показва, че докторант Мария Токушева е разработила избраната тема на необходимото ниво, както от научно-изследователска, така и от практическа и приложна гледна точка. Дисертацията има характер на завършено научно изследване на актуален и значим за теорията и практиката проблем.

4. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

В представената справка за приносите в дисертационния труд, налична на стр. 47 от автореферата, са систематизирани 6 приносни момента. Считаю, че те отразяват правилно в съдържателно отношение постигнатото от докторант Мария Токушева. Тези приноси свидетелстват за нейните способности и потенциал да провежда самостоятелни научни изследвания и правилно да интерпретира и прилага в практиката получените резултати.

В справката за публикации по дисертационния труд са посочени 2 статии и 2 доклада, всички самостоятелни, което е доказателство, че част от разработените идеи и направени изводи в настоящото изследване, са получили публичните си одобрения.

5. Критични бележки и препоръки

Към всеки дисертационен труд могат да се направят забележки и препоръки за неговото усъвършенстване. Критичните бележки в случая, обаче, биха имали по-скоро формален, отколкото съществен характер и не биха омаловажили качествата на разработката.

Препоръката ми е докторанта да продължи научните си изследвания като оползотвори потенциала, с който разполага.

6. Въпроси към дисертанта

1) Кои са основните проблеми при приложение на предложената методика, свързана с проектирането, изграждането и функционирането на операционната система на конкретното предприятие?

2) Как бихте коментирали представителността на извадката при използване на анкетния метод в емпиричното изследване?

7. Заключение

Докторант Мария Станимирова Токушева притежава необходимата професионална квалификация, както и доказана компетентност. Представеният от нея дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ-Варна.

На основание на посочените Закон и Правилници, както и предвид горе изложените аргументи, давам положителна оценка на дисертационния труд на докторант Мария Станимирова Токушева и предлагам на членовете на Уважаемото жури да ѝ бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Оптимално управление на икономически системи“.

15.03.2019 г.
гр. Варна

Изготвил становището:

/проф. д-р Св. Димитракиева/

РД 20-140/13.05.2019г.

СТАНОВИЩЕ

Изготвил становището: доц. д-р Донка Димитрова Желязкова

Основание за написване на становището: Заповед на Ректора на Икономически Университет – Варна № РД 06-323/07.02.2019 г. за състав на Научно жури по откритата процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Оптимално управление на икономически системи“ и Решение на Научното жури от първо заседание, проведено на 11.02.2019 г.

Автор на дисертационния труд: Мария Станимирова Токушева

Тема на дисертационния труд: „Възможности за оптимизация при проектирането на операционната система на предприятие за преработка на черупкови плодове”

1. Общо представяне на дисертационния труд (съгласно изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ): Дисертационният труд на Мария Токушева е съгласуван с изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и с установените специфични изисквания към обучаващите се по докторска програма „Оптимално управление на икономически системи“. Структурата на дисертационния труд е стандартна и включва увод, три глави, заключение и използвана и цитирана литература. Той е в обем от 205 страници, 106 литературни източника, 24 таблици и 28 фигури.

2. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд (в съответствие на изискванията по чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от ПУРПНСЗАД в ИУ – Варна) и мнение относно коректността на автореферата на дисертацията:

Дисертационният труд разглежда актуален по своята същност проблем, както в теоретичен, така и в приложен аспект, свързан с липсата на ясен подход за проектиране на операционна система на новосформирани микропредприятия. В увода докторантът формулира теза, която ще защитава, поставя си ясна цел, извежда задачи за нейното постигане, откроява обекта и предмета на неговия научен интерес, представя методите, които ще прилага и локализира ограничения, които ще съпътстват неговата разработка.

В логическа последователност поставя теоретико-методологическите основи при проектирането на операционната система на предприятието. Първа глава е изградена на базата на три параграфа, които успяват да представят знанията и уменията на докторанта да проучва и обобщава теоретични становища в очертани насоки и на тази основа да изказва собствено авторово мнение. Всеки параграф завършва със систематизиране на основни изводи, които фокусират вниманието върху най-важните постановки на разглежданите теоретични проблеми.

Втора глава концентрира вниманието върху проучване, планиране и проектиране дейността на предприятие, което е новосформиращо се, с основен предмет на дейност преработка на черупкови плодове. Авторът поставя обекта на изследване в условията на

конкурентна среда, проучва потребителските предпочитания на пазара на черупкови плодове в област Варна и на тази основа проектира операционната система на предприятието, след което пристъпва към нейното изграждане и търси начини за оптимизирането ѝ, с помощта на инструментариума на икономико-математическото моделиране, като адаптира съществуващи модели и създава свой собствен модел.

Трета глава има изцяло приложен характер, където докторантът успешно транслира теоретичните постановки от първа глава в дейността по изграждането на предприятие, което реално се очаква да функционира в стопанската практика и бъдещето ще покаже, до каква степен дисертационният труд успява да конструира работеща методика за проектиране на операционната система на предприятие, с потенциал за адаптация към особеностите на широк кръг производствени предприятия.

Заклучението е изградено на принципите на синтеза и съдържа кратка анотация на визията на докторанта за неговите постижения и степента на решаване на формулираните задачи, с оглед постигане на поставената цел.

Авторефератът отговаря на изискванията и съответства на структурата и съдържанието на дисертационния труд. В него е направена кратка презентация на основните теоретични и изследователски резултати. Представената справка за публикационната дейност на докторанта се състои от две самостоятелни статии и два доклада в реферирани и индексирани научни издания. Те са изцяло посветени на проблеми, свързани с темата на дисертационния труд и дават възможност за популяризиране на неговите научни постижения.

В предоставения ми комплект с документи са налични всички предвидени от ПУРПНСЗАД в ИУ – Варна документи, а именно: препис – извлечение от протокола на заседанието на катедра „Статистика и приложна математика“, с което се взема решение за откриване на процедура за защита на дисертацията; нотариално заверено копие от диплома за завършена образователно-квалификационна степен „магистър“; творческа автобиография; заповед за зачисляване в докторантура; протоколи от положените изпити от индивидуалния план за обучение; заповед за отчисляване с право на защита; дисертационен труд; автореферат; копия на публикациите по дисертационния труд; декларация за оригиналност по образец.

3. Идентифициране и оценяване на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд: Дисертационният труд притежава необходимите достойнства, които дават основание да бъдат изведени научни и научно-приложни приноси, коректно формулирани в заключението:

1. Теоретичен обзор по въпроси, свързани със същността и проектирането на операционната система на предприятието и организиране на производствените му процеси в пространството и времето.

2. Извеждане на възможности за оптимизиране на операционната система, съобразно спецификата и особеностите на дейността на изследваното предприятие.

3. Предложение за методика, свързана с проектирането, изграждането и функционирането на операционната система на предприятие за преработка на черупкови плодове, която чрез известни модификации може да бъде приложена и за нуждите на други производствени предприятия.

4. Конструирание на икономико-математически модели и прилагане на методи за оптимизиране проектирането на операционната система на предприятието, а именно: Оптимално позициониране на принципа „Център на тежестта“, Модел за определяне на производствена програма, Модел за управление на запасите, Линейна задача за разкрояване на материали.

5. Проведено допитване за потребителските предпочитания на пазара на черупкови плодове в област Варна, въз основа на което са разкрити възможности за оптимално проектиране на операционната система на предприятие за преработка на черупкови плодове.

6. Предложен е метод за организиране на производствените процеси на предприятието в избрания от фирмения мениджмънт софтуерен продукт.

4. Критични бележки, препоръки и въпроси към дисертанта: Като научен ръководител на Мария Токушева в хода на разработването на дисертационния труд съм отправяла редица бележки и препоръки и въпреки, че винаги би могло да се изисква подобряването на една научна разработка, аз считам, че настоящата разработка има качествата на завършено изследване с теоретична и приложна значимост.

Заклучение: Дисертационният труд отговаря на изискванията на ППЗРАСРБ и ПУРПНСЗАД в ИУ – Варна и показва, че докторант Мария Токушева е способна да извършва самостоятелно качествени научни изследвания. Представени са необходимите доказателства, че докторантът е изпълнил успешно всички задължителни дейности, съпътстващи процеса на обучение в докторантура.

Като член на Научното жури с убеденост ще гласувам за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Оптимално управление на икономически системи“ на Мария Станимирова Токушева.

13.03.2019 г.

Изготвил становището:

/доц. д-р Донка Желязкова/

СТАНОВИЩЕ

Изготвил становището: доц. д-р Донка Димитрова Желязкова

Основание за написване на становището: Заповед на Ректора на Икономически Университет – Варна № РД 06-323/07.02.2019 г. за състав на Научно жури по откритата процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Оптимално управление на икономически системи“ и Решение на Научното жури от първо заседание, проведено на 11.02.2019 г.

Автор на дисертационния труд: Мария Станимирова Токушева

Тема на дисертационния труд: „Възможности за оптимизация при проектирането на операционната система на предприятие за преработка на черупкови плодове”

1. Общо представяне на дисертационния труд (съгласно изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ): Дисертационният труд на Мария Токушева е съгласуван с изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и с установените специфични изисквания към обучаващите се по докторска програма „Оптимално управление на икономически системи“. Структурата на дисертационния труд е стандартна и включва увод, три глави, заключение и използвана и цитирана литература. Той е в обем от 205 страници, 106 литературни източника, 24 таблици и 28 фигури.

2. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд (в съответствие на изискванията по чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от ПУРПНСЗД в ИУ – Варна) и мнение относно коректността на автореферата на дисертацията:

Дисертационният труд разглежда актуален по своята същност проблем, както в теоретичен, така и в приложен аспект, свързан с липсата на ясен подход за проектиране на операционна система на новосформирани микропредприятия. В увода докторантът формулира теза, която ще защитава, поставя си ясна цел, извежда задачи за нейното постигане, откроява обекта и предмета на неговия научен интерес, представя методите, които ще прилага и локализира ограничения, които ще съпътстват неговата разработка.

В логическа последователност поставя теоретико-методологическите основи при проектирането на операционната система на предприятието. Първа глава е изградена на базата на три параграфа, които успяват да представят знанията и уменията на докторанта да проучва и обобщава теоретични становища в очертани насоки и на тази основа да изказва собствено авторово мнение. Всеки параграф завършва със систематизиране на основни изводи, които фокусират вниманието върху най-важните постановки на разглежданите теоретични проблеми.

Втора глава концентрира вниманието върху проучване, планиране и проектиране дейността на предприятие, което е новосформиращо се, с основен предмет на дейност преработка на черупкови плодове. Авторът поставя обекта на изследване в условията на

конкурентна среда, проучва потребителските предпочитания на пазара на черупкови плодове в област Варна и на тази основа проектира операционната система на предприятието, след което пристъпва към нейното изграждане и търси начини за оптимизирането ѝ, с помощта на инструментариума на икономико-математическото моделиране, като адаптира съществуващи модели и създава свой собствен модел.

Трета глава има изцяло приложен характер, където докторантът успешно транслира теоретичните постановки от първа глава в дейността по изграждането на предприятие, което реално се очаква да функционира в стопанската практика и бъдещето ще покаже, до каква степен дисертационният труд успява да конструира работеща методика за проектиране на операционната система на предприятие, с потенциал за адаптация към особеностите на широк кръг производствени предприятия.

Заклучението е изградено на принципите на синтеза и съдържа кратка анотация на визията на докторанта за неговите постижения и степента на решаване на формулираните задачи, с оглед постигане на поставената цел.

Авторефератът отговаря на изискванията и съответства на структурата и съдържанието на дисертационния труд. В него е направена кратка презентация на основните теоретични и изследователски резултати. Представената справка за публикационната дейност на докторанта се състои от две самостоятелни статии и два доклади в реферирани и индексирани научни издания. Те са изцяло посветени на проблеми, свързани с темата на дисертационния труд и дават възможност за популяризиране на неговите научни постижения.

В предоставения ми комплект с документи са налични всички предвидени от ПУРПНСЗАД в ИУ – Варна документи, а именно: препис – извлечение от протокола на заседанието на катедра „Статистика и приложна математика“, с което се взема решение за откриване на процедура за защита на дисертацията; нотариално заверено копие от диплома за завършена образователно-квалификационна степен „магистър“; творческа автобиография; заповед за зачисляване в докторантура; протоколи от положените изпити от индивидуалния план за обучение; заповед за отчисляване с право на защита; дисертационен труд; автореферат; копия на публикациите по дисертационния труд; декларация за оригиналност по образец.

3. Идентифициране и оценяване на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд: Дисертационният труд притежава необходимите достойнства, които дават основание да бъдат изведени научни и научно-приложни приноси, коректно формулирани в заключението:

1. Теоретичен обзор по въпроси, свързани със същността и проектирането на операционната система на предприятието и организиране на производствените му процеси в пространството и времето.

2. Извеждане на възможности за оптимизиране на операционната система, съобразно спецификата и особеностите на дейността на изследваното предприятие.

3. Предложение за методика, свързана с проектирането, изграждането и функционирането на операционната система на предприятие за преработка на черупкови плодове, която чрез известни модификации може да бъде приложена и за нуждите на други производствени предприятия.

4. Конструирание на икономико-математически модели и прилагане на методи за оптимизиране проектирането на операционната система на предприятието, а именно: Оптимално позициониране на принципа „Център на тежестта“, Модел за определяне на производствена програма, Модел за управление на запасите, Линейна задача за разкрояване на материали.

5. Проведено допитване за потребителските предпочитания на пазара на черупкови плодове в област Варна, въз основа на което са разкрити възможности за оптимално проектиране на операционната система на предприятие за преработка на черупкови плодове.

6. Предложен е метод за организиране на производствените процеси на предприятието в избрания от фирмения мениджмънт софтуерен продукт.

4. Критични бележки, препоръки и въпроси към дисертанта: Като научен ръководител на Мария Токушева в хода на разработването на дисертационния труд съм отправяла редица бележки и препоръки и въпреки, че винаги би могло да се изисква подобряването на една научна разработка, аз считам, че настоящата разработка има качествата на завършено изследване с теоретична и приложна значимост.

Заклучение: Дисертационният труд отговаря на изискванията на ППЗРАСРБ и ПУРПНСЗАД в ИУ – Варна и показва, че докторант Мария Токушева е способна да извършва самостоятелно качествени научни изследвания. Представени са необходимите доказателства, че докторантът е изпълнил успешно всички задължителни дейности, съпътстващи процеса на обучение в докторантура.

Като член на Научното жури с убеденост ще гласувам за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Оптимално управление на икономически системи“ на Мария Станимирова Токушева.

13.03.2019 г.

Изготвил становището

/доц. д-р Донка Желязкова/